

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
GEORGES COSMAS

fremsat den 28. januar 1999 *

I — Indledning

1. Under den sag, som Kommissionen har anlagt i henhold til EF-traktatens artikel 169, har den nedlagt påstand om, at det fastslås, at Kongeriget Belgien har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler det i henhold til EF-traktatens artikel 6, ved at opretholde en lovbestemmelse, hvorefter der enten skal være et belgisk medlem i en forenings bestyrelse, eller at et mindste antal af foreningens medlemmer skal være belgiske statsborgere, for at foreningen kan anerkendes som juridisk person.

3. Ifølge artikel 26 i lov af 27. juni 1921 »om anerkendelse af foreninger uden erhvervsformål og af almennyttige institutioner som juridiske personer...« kan foreningen ikke påberåbe sig status som juridisk person over for tredjemænd, hvis tre femtedele af medlemmerne ikke er belgiske statsborgere.

4. Ved skrivelse af 25. marts 1996 henlede Kommissionen Kongeriget Belgiens opmærksomhed på, at de to nævnte love efter dens opfattelse ikke var forenelige med traktatens artikel 6, og den anmodede det om at fremsætte sine bemærkninger inden for en frist på to måneder.

II — De relevante nationale bestemmelser og retsforhandlingerne

2. Ifølge den belgiske lov af 25. oktober 1919 »om anerkendelse af internationale foreninger, som har et filantropisk, religiøst, videnskabeligt, kunstnerisk eller pædagogisk formål, som juridiske personer«, kan sådanne foreninger anerkendes som juridiske personer, hvis bestyrelsen omfatter mindst et medlem, der er belgisk statsborger.

5. Ved skrivelse af 9. august 1996 underrettede Kongeriget Belgien Kommissionen om, at det havde til hensigt at ændre de påklagede love og at efterkomme de bemærkninger, som Kommissionen havde fremsat. Med henblik herpå tilsendte det den 26. februar 1997 Kommissionen to foreløbige udkast til lovforslag om indsættelse af disse ændringer.

6. Da Kommissionen konstaterede, at de påklagede nationale bestemmelser stadig var i kraft, rettede den den 19. juni 1997 en begrundet udtalelse til Kongeriget Belgien

* Originalsprog: græsk.

og opfordrede det til at træffe de nødvendige foranstaltninger til at efterkomme traktatens artikel 6 inden for en frist på to måneder regnet fra meddelelsen af udtalelsen.

erkendt, at gældende lovgivning er uforenelig med fællesskabsretten.

7. Kongeriget Belgien tilsendte den 11. august 1997 Kommissionen et udkast til lov om ændring af loven af 1921 og den 27. februar 1998 et foreløbigt udkast til lov om ændring af loven af 1919.

III — Stillingtagen til sagen

8. Da Kommissionen ikke modtog nogen præcis oplysning om, at der endeligt var vedtaget bestemmelser om ændring af de nævnte love af 1919 og 1921, anlagde den nærværende sag og nedlagde påstand om, for det første, at det fastslås, at Kongeriget Belgien har tilsidesat sine forpligtelser på grund af de ovennævnte omstændigheder, og for det andet om, at denne stat tilpligtes at betale sagens omkostninger.

11. Jeg vil først præcisere, at det er helt oplagt, at den pågældende nationale lovgivning, som Kommissionen med rette har anført, er omfattet af EF-traktatens anvendelsesområde, selv om den angår ikke-erhvervsdrivende foreninger. Selv om disse foreninger ikke har til formål at maksimere eller omfordele fortjenester, kan de alligevel udføre ydelser mod vederlag eller opnå indtægter, og de deltager således i det økonomiske liv. De er følgelig omfattet af fællesskabsrettens regler om etableringsfriheden.

9. Kongeriget Belgien har i svarskriftet anført, at proceduren for vedtagelse af ændringslovene, som vil bringe national ret i overensstemmelse med fællesskabsrettens krav, er iværksat; det har ligeledes forpligtet sig til at underrette Domstolen, så snart denne procedure er afsluttet.

12. Mod denne opfattelse kunne anføres EF-traktatens artikel 58, stk. 2, hvorefter der ved selskaber, der er omfattet af etableringsretten, som defineres i EF-traktatens artikel 52, ikke forstås selskaber, »som ikke arbejder med gevinst for øje«. Ifølge den herskende teori inden for fællesskabsretten skal eksistensen af et erhvervsmæssigt formål imidlertid, for så vidt dette begreb udelukkende henhører under fællesskabsretten, imidlertid fortolkes bredt. Selv juridiske personer, som ikke har som

10. I replikken har Kommissionen anført, at den belgiske regering stiltiende har

hovedformål at forøge deres fortjeneste, er omfattet af etableringsretten, i det omfang de deltager i det økonomiske liv.

13. Dette synspunkt har Domstolen også givet udtryk for i dommene Walrave og Koch¹, Donà² og Steymann³. Desuden har Domstolen ofte været opfordret til at anvende fællesskabsrettens bestemmelser på situationer, i hvilke erhvervsdrivende, som ikke arbejdede med gevinst for øje, udøvede en økonomisk virksomhed⁴.

14. Det kan naturligvis ikke udledes af det foregående, at alle de foreninger, der er omfattet af den belgiske lov af 1919 og af 1921, og som kan deltage i det økonomiske liv, er omfattet af fællesskabsrettens anvendelsesområde og kan gøre krav på etableringsret. Dog har nogle af dem disse karakteristika, hvilket betyder, at de fra fællesskabsrettens synspunkt bliver diskriminerede med hensyn til anerkendelse af deres status som juridisk person i henhold

til national ret⁵. Følgelig falder den pågældende belgiske lovgivning inden for fællesskabsrettens anvendelsesområde.

15. Desuden er det tilstrækkeligt at henvise til, at ifølge fast retspraksis skal spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger traktatbrud, vurderes på baggrund af forholdene i medlemsstaten, som de var ved udløbet af fristen i den begrundede udtalelse⁶. Desuden har Domstolen fast antaget, at en medlemsstat ikke kan påberåbe sig bestemmelser, fremgangsmåder eller forhold i sin nationale retsorden til støtte for, at forpligtelser og frister, der følger af et direktiv, ikke overholdes⁷.

16. I det foreliggende tilfælde har Kongeriget Belgien ikke bestridt, at det, skønt den i den begrundede udtalelse fastsatte frist er udløbet, ikke har truffet passende foranstaltninger for at efterkomme Kommissionens anvisninger, således at det har tilsidesat de forpligtelser, som påhviler det i henhold til traktatens artikel 6. Følgelig er det efter min opfattelse godtgjort, at Belgien har begået et traktatbrud, som Kommissionen gør gældende.

5 — I dommen af 20.10.1993, forenede sager C-92/92 og C-326/92, Phil Collins m.fl., Sml. I, s. 5145, har Domstolen udtrykkeligt fastslået, at det grundlæggende princip om ligebehandling finder anvendelse på enhver person, der befinder sig i en situation, som er omfattet af fællesskabsretten.

6 — Se som eksempel dom af 18.12.1997, sag C-361/95, Kommissionen mod Spanien, Sml. I, s. 7351, præmis 13, og af 28.10.1998, sag C-264/97, Kommissionen mod Irland, Sml. I, s. 6593, præmis 8.

7 — Jf. som eksempel dom af 2.10.1997, sag C-208/96, Kommissionen mod Belgien, Sml. I, s. 5375, præmis 9, og af 19.2.1998, sag C-8/97, Kommissionen mod Grækenland, Sml. I, s. 823, præmis 8.

1 — Dom af 12.12.1974, sag 36/74, Sml. s. 1405.

2 — Dom af 14.7.1976, sag 13/76, Sml. s. 1333.

3 — Dom af 5.10.1988, sag 196/87, Sml. s. 6159.

4 — Dom af 12.2.1987, sag 221/85, Kommissionen mod Belgien, Sml. s. 719, og af 17.6.1997, sag C-70/95, Sodemare m.fl., Sml. I, s. 3395.

IV — Forslag til afgørelse

17. I betragtning af det foregående foreslår jeg Domstolen:

- at fastslå, at Kongeriget Belgien har tilsidesat de forpligtelser, der påhviler det i henhold til EF-traktatens artikel 6, ved at opretholde en lovbestemmelse, hvorefter det er en betingelse for, at en ikke-erhvervsdrivende forening kan anerkendes som juridisk person, at mindst ét medlem af denne forenings bestyrelse er belgisk statsborger, eller at mindst tre femtedele af dens medlemmer er belgiske statsborgere.

- at dømme Kongeriget Belgien til at betale sagens omkostninger.